

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 3 (914)

Субота, 17 студзеня 1953 года

Цана 50 кап.

На перадвыбарчых сходах працоўных

Вялікі Сталін—першы ўсенародны кандыдат

У абстаноўцы ўсенароднага ўздыму на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, у вышэйшых навучальных установах, тэатрах рэспублікі адбываюцца многалюдныя сходы, прысвечаныя вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты мясцовых органаў улады. На ўсіх сходах сваім першым кандыдатам у дэпутаты працоўныя называюць дарагога і блізкага сэрцу чалавека, правядыра і настаўніка, лепшага друга беларускага народа таварыша Іосіфа Вісарыявіча Сталіна.

З вялікім адзінадушнем на перадвыбарчых сходах кандыдатамі ў дэпутаты вылучаны выдатныя дзеячы партыі і Совецкай дзяржавы, верныя саратнікі вялікага Сталіна таварышы Молатаў, Маленкоў, Берыя, Булганін, Варашылаў, Кагановіч, Хрушчоў.

Кандыдатамі ў дэпутаты абласных Совецкіх працоўных вылучаюць знатных стаханавцаў, калгаснікаў, вучоных, партыйных і савецкіх работнікаў.

З велізарным палітычным уздымам прайшлі перадвыбарчыя сходы на трактарным заводзе, на Гродзенскім тонкакукуном камбінаце, у Беларускай дзяржаўнай тэатры оперы і балета, у Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР, у Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай інстытуце імя І. В. Сталіна, у тэатры імя Янкі Купалы. Усе гэтыя працоўныя адзінадушна вылучаюць сваім першым кандыдатам Вялікага Сталіна.

Адбыўся перадвыбарчы сход у Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР. Сход адкрыў Міхась Лынькоў.

— У гэты дзень, — гаворыць ён, — савецкія людзі актыўна рухнуцца да працягнення выбараў у мясцовыя органы ўлады, выбараў, якіх заўсёды ператвараюць у дубоўнае ўсенароднае свята, ва ўрачыстасці нашай савецкай дэмакратыі, найвышэйшай дэмакратыі ў ўсім свеце.

Мы, савецкія пісьменнікі, сабраліся для таго, каб абмеркаваць, як лепш, больш актыўна ўключыцца ў гэтую вялікую ўсенародную справу, як лепш мабілізаваць нашы сілы на правядзенне падрыхтоўчай работы да выбараў.

Мы сабраліся і для таго, каб ажыццявіць нашы права савецкіх грамадзян — права выбіраць і быць выбранымі. Мы павінны на нашым сходзе вылучыць лепшых з лепшых з нашага асяроддзя і аказаць ім высокую давер'е як кандыдатам у дэпутаты мясцовых Совецкіх.

Слова атрымлівае Павел Кавалёў.

— У савецкіх людзей, — гаворыць ён, — наступнае вялікае падзе — выбары ў мясцовыя органы савецкай улады. У гэты радасны дзень мы звяртаемся да вялікага імя Іосіфа Вісарыявіча Сталіна. У гэтым імені — усё наша найлепшае, дарагое, любімае. У гэтым імені — наша сіла і натхненне ў творчай працы.

Вера ў Сталіна — наша магутная зброя. За Сталіным ушэўнена кроцьць увесь савецкі народ. Я называю першым кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду на Чырвоназводнай акрузе нумар 5 мудрага правядыра таварыша Сталіна. Таксама прапаную вылучыць кандыдатамі ў дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду бліжэйшых саратнікаў таварыша Сталіна, сакратара ЦК КПСС Георгія Максіміліявіча Маленкова і сакратара ЦК КПСС Нікіту Сяргеевіча Хрушчова.

У Камітэце па міжнародных Сталінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі»

Уручэнне міжнароднай Сталінскай прэміі дзеячцы Федэрацыі бразільскіх жанчын Элізе Бранко

15 студзеня ў Сьвердлоўскай зале Крэмыя, у прысутнасці шматлікіх прадстаўнікоў савецкай грамадскасці, была ўручана міжнародная Сталінская прэмія «За ўмацаванне міру паміж народамі» дзеячцы Федэрацыі бразільскіх жанчын Элізе Бранко.

На ўручэнні прэміі Элізе Бранко прысутнічала гаспадарка ў Савецкім Саюзе дэлегацыя Бразіліі на Кангрэсе народаў у абарону міру на чале з лаўрэатам міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» Жоржы Амаду.

Прысутныя дэла віталі прадстаўнікоў бразільскага народа, які ўносіць свой уклад у справу абароны міру ва ўсім свеце.

Доўга не змагавуць ападыяменты ў часць любімага і дарагога Іосіфа Вісарыявіча Сталіна і яго верных саратнікаў таварышаў Г. М. Маленкова і Н. С. Хрушчова.

Затым выступае пісьменнік Ілья Гурскі. Ён прапануе вылучыць кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварышаў Патра Федаравіча Глебу — выдатнага паэта, аднаго камуніста, шчырага таварыша.

— Патра Глебу, — гаворыць ён, — ведаюць і любяць нашы чытачы. Шмат часу аддае ён навуковай рабоце як члена-рэспандэнта Акадэміі навук Беларускай ССР.

— Ад душы падтрымаваў прапанову аб вылучэнні кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварыша Сталіна і яго верных саратнікаў таварышаў Г. М. Маленкова, Н. С. Хрушчова, а таксама Патра Глебі, — гаворыць Аляксандр Анісімаўна Смалянок.

Шчыра падтрымавае вылучэнне таварыша І. В. Сталіна і яго бліжэйшых саратнікаў таварышаў Маленкова і Хрушчова, а таксама выдатнага беларускага паэта Патра Глебі У. Корбан. Ён гаворыць аб тым, што Патра Глеба будзе дастойным кандыдатам блока камуністаў і бясартыйных.

Сход Саюза савецкіх пісьменнікаў адзінадушна падтрымаў прапанову, прымае пастанову аб вылучэнні таварыша Сталіна кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварышаў Г. М. Маленкова, Н. С. Хрушчова, а таксама П. Ф. Глебі.

З вялікай актыўнасцю прайшоў перадвыбарчы сход у Дзяржаўным драматычным тэатры імя Янкі Купалы. На прапанову заслужанага артыста БССР С. Бірылы кандыдатамі ў дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварышаў Г. М. Маленкова, Н. С. Хрушчова, а таксама П. Ф. Глебі.

На агульным сходзе студэнтаў, прафесарска-выкладчыцкага савету Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна загадчык кафедры ўніверсітэта дацэнт М. Паўлючык прапанаваў вылучыць кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварышаў Г. М. Маленкова, Н. С. Хрушчова, а таксама П. Ф. Глебі.

На перадвыбарчых сходах Акадэміі навук БССР вылучылі кандыдатам тэхнічных навук тав. Муранька.

— Я прапаную, — сказаў ён, — вылучыць кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду тав. Муранька, які ўсе свае сілы аддае любімай Радзіме.

Прапанову тав. Муранькі адзінадушна падтрымаў усё прысутныя. Сход прыняў пастанову вылучыць кандыдатам у дэпутаты Мінскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду таварышаў Івана Сцяпанавіча Луцініча.

Ад калектыва Беларускага лесатэхнічнага інстытута імя С. М. Кірава кандыдатам у дэпутаты па Сьвердлоўскай выбарчай акрузе вылучаюць сакратар Мінскага абкома партыі Васіль Філімонавіч Шаўра.

Тысячы рабочых, інжынера-тэхнічных работнікаў і служачых Мінскага аўтамабільнага завода сабраліся на агульназаводскі перадвыбарчы сход. Намеснік начальніка цэнтральнага цэха тав. Чакулаў прапанаваў паслаць у абласны Совет стаханавцаў тав. Смалянок. Ён сказаў:

— Аляксандр Анісімаўна Смалянок — лепшая стаханавка цэнтральнага цэха. Сваёй добрасумленнай працай яна заваявала павалу ўсяго нашага калектыва.

Кандыдатам у дэпутаты па Молатаўскай выбарчай акрузе вылучаюць тэхнолаг мотавалазавода Аня Васільевна Дародных. Стаханавец тав. Калінін, які выступіў на перадвыбарчым сходзе калектыва завода, ахарактарызаваў тав. Дародных як настольнага наватара вытворчасці, актыўнага грамадскага работніка.

Калектыв студэнтаў і выкладчыкаў Магілёўскага педагагічнага інстытута вылучыў кандыдатам у дэпутаты Магілёўскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду тав. Ану Афанасьеўну Зарудную.

— Аня Афанасьеўна, — сказала старшыня выкладчыка тав. Жытнікова, — праце загадчыкам кафедры педагагікі дванаццаць год. Яна працягла сабе, як вопытны педагог, патрабавальны і чысты таварыш.

На многалюдным перадвыбарчым сходзе ў сельгасарцелі «Дырыжабль» Віцебскага раёна першым выступіў старшыня калгаса тав. Бабыдаў. Ён прапанаваў вылучыць кандыдатам у дэпутаты Віцебскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду тав. Шумінінскую выбарчай акрузе дзяржаўнага «Дырыжабль» А. А. Шучку.

Звыш трохсот студэнтаў, выкладчыкаў, рабочых і служачых сабралася ў прасторны будынак клуба Гродзенскага кааператыва тэхнікума. Выступае выкладчык тэхнікума тав. Крываносаў. Ён гаворыць аб лепшай звышвай соўгаса «Станіславава» Марыі Ягораўне Мілешчанка.

— Жыццёвы шлях Марыі Ягораўны — гэта шлях мільёнаў савецкіх працаўнікоў. Працуючы звышвай соўгасе «Станіславава», яна дабілася высокай урадкавай кар'явы браўроў. За працоўныя поспехі ёй прысвоена высокая званне Героя Савецкай Працы. Зараз тав. Мілешчанка праце звышвай соўгасе ў вучэбнай вопытнай гаспадарцы Гродзенскага сельгаскааператыва інстытута, з'яўляецца дэпутатам Вархонскага Совецкага ўраду. Я ўпэўнены, што тав. Мілешчанка з часцю апраўдае аказанне ёй давер'е.

З вялікай актыўнасцю прайшоў сход калектыва паравозага допа станцыі Асіповічы. На прапанову намесніка тав. Селіванова чыгуначнікі вылучылі кандыдатам у дэпутаты Бабруйскага абласнога Совецкага працоўнага ўраду тав. Уладзіміра Еўдзімавіча Валько. Тав. Валько працуе на чыгуначным транспарце больш трыццаці год. За самаадданую працу ён узначарожан ордэнам Леніна і ордэнам Чырвонага Працоўнага Сіняга.

Уручаючы Элізе Бранко залаты медаль і дыплом лаўрэата міжнароднай Сталінскай прэміі, старшыня Камітэта акадэміі Д. В. Скабелыч падкрэсліў, што прысуджэннем ёй Прэміі Камітэт выказаў думку шырокай дэмакратычнай грамадскасці свету, якая высокая ацаніла мужную барацьбу Элізы Бранко і бразільскіх патрыётаў супраць уцэлу Бразіліі ў вайне ў Карэй.

З прыватлівамі прывамамі выступілі пісьменнік Канстанцін Сіманюў, адк. сакратар Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын Л. І. Петрова, нам. старшыня Антыфашысцкага камітэта савецкай моладзі Слаўноў А. А., якія горава павіншавалі лаўрэата ад імя савецкіх грамадскіх арганізацый.

Ад імя рабочых і служачых камбіната «Трохгорная мануфактура» імя Ф. Э. Дзяржынскага Элізу Бранко вітала вітала стаханавка-тэахчыка камбіната Смірнова Д. П.

З яркай прамовай выступіў таксама член бразільскай дэлегацыі, старшыня Нацыянальнага камітэта барацьбы супраць ваеннага пагніблення паміж Бразіліяй і ЗША генерал Эдгар Бунсбаум.

З вялікай увагай прысутныя выслухалі ўсхваляваную прамову лаўрэата міжнароднай Сталінскай прэміі Элізы Бранко.

Сёння ў нумары:

- Перадамы. — Перамога ідэй ленынізма (1 стар).
- Вялікі Сталін — першы ўсенародны кандыдат (1 стар).
- Павысіць патрабавальнасць (2 стар).
- Ул. Стэльмах. — Самы чалавечы чалавек (2 стар).
- Н. Кісілік. — Вацяма ўдзельнік (3 стар).
- Я. Маур. — Кавка на сязне (4 стар).

Заклучны канцэрт майстроў мастацтва Польскай Народнай Рэспублікі ў Вялікім тэатры Саюза ССР

12 студзеня ў Вялікім тэатры Саюза ССР адбыўся вялікі канцэрт майстроў мастацтва Польскай Народнай Рэспублікі. У канцэрте прынялі ўдзел салісты, аркестр, хор і балет Польскага Дзяржаўнага операга тэатра імя Станіслава Манюшкі (г. Пазнань); польскі Дзяржаўны ансамбль песні і танца «Мазюшэ».

Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам. Гледачы дэла сустрэлі польскіх артыстаў і суправаджаў іх выступленні дружнымі апладысмантамі. Асаблівы поспех у канцэрте мелі спевакі Дамецікі і Кленюўскі, спявачкі Фолтын і Кавецка, піяністка Чорны-Стэфаньская і скрыпачка Віламірская. З вялікім майстарствам выступіў аркестр Пазнанскага операга тэатра пад кіраўніцтвам галоўнага дырыжора Бердзена. Заслужаны поспех мела выступленне польскага Дзяржаўнага ансамбля песні і танца «Мазюшэ».

На канцэрте прысутнічалі члены ўрада СССР — таварышы І. В. Сталін, таварышы: В. М. Молатаў, Г. М. Маленкоў, Л. П. Берыя, К. Е. Варашылаў, Н. С. Хрушчоў і другія.

Урад СССР выказае ўдзячнасць удзельнікам канцэрта і рашыў выдць ім грашовую прэмію ў размеры двухсот тысяч рублёў.

У Камітэце па Сталінскіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва

Адбылося пад старшынствам Н. Ціханова першае пленарнае паседжанне Камітэта па Сталінскіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва. Абмяркоўваліся мерапрыемствы, звязаныя з ірадацыйным рэгламанентам работ, вылучаных на атрыманне Сталінскіх прэмій за 1952 год.

Усёго за мінулы год вылучана звыш 500 твораў мастацкай літаратуры, музыкі, кінематаграфіі, архітэктуры, выяўленчага і тэатральнага мастацтва. Для азнамлення са спектаклямі і творами архітэктуры члены Камітэта выаджалі ў сталіні савецкіх і аўтаномных рэспублік, у буйныя прамысловыя і культурныя цэнтры краіны.

На секцыі Камітэта пачалося папярэдняе абмеркаванне работ, вылучаных на атрыманне Сталінскіх прэмій.

Пам'яці В. І. Леніна

На прадпрыемствах рэспублікі, у калгасах, саўгасах, навучальных установах і школах, у бібліятэках і клубах адбываюцца лекцыі і даклады, арганізаваныя выстаўкі, прысвечаныя светлай пам'яці арганізатара Совецкай дзяржавы, правядыра працоўных усяго свету В. І. Леніна.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР ажыццяўляе паўторнае выданне збору Твораў Леніна ў перакладзе на беларускую мову. Акрамя таго, у гэтым годзе будзе выдана асобнымі кнігамі дванаццаць прац В. І. Леніна: «Фрыдрых Энгельс», «Крах ІІ Інтэрнацыянала», «Аб дзяржаве», «Пісьмы з далёку» і рад іншых тыражом каля 200 тысяч аэкземпляраў.

На экранах кінаатэатраў, гадарскіх і сельскіх клубаў рэспублікі будзе дэманстравацца кінафільмы, прысвечаныя жыццю і дзейнасці В. І. Леніна і І. В. Сталіна — «Ленін у Кастрычніку», «Ленін у 1918 годзе», «Клятва», «Владзімір Ільіч Ленін», «Абарона Царыцына», «Падзенне Берліна» (1-я і 2-я серыі), «Незабыты 1919 год».

Секцыя літаратуры рэспубліканскага Таварыства па распаўсюджванню навуковых і палітычных ведаў падрыхтавала лекцыі правядзеньня членаў Таварыства Д. Фактаровіча «Вобраз Леніна ў мастацкай літаратуры», М. Лынькова — «Вобраз Сталіна ў беларускай мастацкай літаратуры», В. Барысенкі — «Вобраз Сталіна ў беларускай паэзіі».

Пісьменнікі ў будаўніцтве гідрастанцыі «Дружба народаў»

Група беларускіх пісьменнікаў у складзе Рыгора Няжы, Міхаса Калачыскага, Аляксандра Бачылы і Георгія Шчарбатыва выехала ў раён возера Дрысвяты, дзе літоўскія, беларускія і латышскія калгаснікі будуць гідраэлектрастанцыю «Дружба народаў». Пісьменнікі сустрэнуцца з будаўніцкай і правядуць літаратурныя вечары. Адначасова ў раён возера Дрысвяты накіроўваюцца групы літоўскіх і латышскіх пісьменнікаў.

В. І. ЛЕНИН
Новая работа скульптара З. Азгурта

Перамога ідэй ленынізма

Праз тры дні ўсё прагрэсіўнае чалавецтва аднавіла дваццаць дзесяты годзіну з дня смерці стваральніка і кіраўніка Камуністычнай партыі і Совецкай дзяржавы, геніяльнага правядыра працоўных усяго свету Владзіміра Ільіча Леніна.

Імя Леніна стала негасальным светачам і сцягам барацьбы мільёнаў народных мас супраць капіталістычнай няволі і рабства. Ніколі яшчэ пасля Маркса гісторыя вызваленчага руху працоўных не ведала такой гіганцкай фігуры, у якой-бы так поўна ўвасобілася ўсё самае лепшае, самае гераічнае, што ёсць у рабочым класе. Выстрашана, жалезная воля да перамогі, свецкая нянавісць да прыгнятальнікаў, блажанная вера ў творчыя сілы мас, рэвалюцыйная страсть і велізарны арганізатарскі талент — усё гэта знайшло самае выдатнае ўвасобленне ў Леніне.

З'яўляючыся новым працадорм новых мас, кіраўніком вышэйшага тыму, Владзімір Ільіч упершыню ў гісторыі стваріў баявы штаб рабочага класа, партыю новага тыму, узбройў яе вучэннем аб перамоце сацыялістычнай рэвалюцыі ў адной, асобна ўзятай краіне, аб дыктатуры пролетарыята, аб саветах, як не шэйшэйшай дзяржаўнай форме, аб саюзе рабочага класа і сялянства.

Кіруючыся ленынісцкім вучэннем, як верным кампасам, ідучы па леныніскаму шляху пад вадзіцельствам таварыша Сталіна, гераічны савецкі народ заваяваў нечуваныя ў гісторыі чалавечыя поспехі, ператварыўшы былое адсталую ў эканамічных адносінах царскую імперыю ў самую перадавую і самую магутную ў свеце дзяржаву, якая стаіць на чале свабоды і прагрэсу, з'яўляецца сігнансам розуму, міру і дружбы паміж народамі.

Перамога ленынізма — у магутных гіганцкіх сацыялістычных індустрыя, у велікіх планах ператварэння прыроды, у непахіснай дружбе народаў Совецкага Саюза і маральна-палітычным адзінстве нашых грамадстваў.

Магутны дэманстрацыйны маральна-палітычны адзінства савецкага грамадства з'яўляюць выбары ў мясцовыя Совецкія дэпутатаў працоўных. Пасламяючы ў мясцовыя Совецкія дэпутаты лепшых людзей, рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыю даць наказ сваім абраным уладам і заўсёды быць такімі, як Ленін, як Сталін. Першым на перадвыбарчых сходах працоўныя называюць кандыдатам у дэпутаты геніяльнага правядыра і кіраўніка справы Леніна, таварыша Сталіна, сваяго саюзніка і таварыша Сталіна.

Увасобляючы мудрыя ленынісцкія запаведы, наша партыя ўвесь час з'яўляецца «Ударнай брыгадай» савецкага рэвалюцыйнага і рабочага руху. «Вядома, — гаворыць таварыш Сталін на XIX з'ездзе партыі, — вельмі цяжка было выконваць гэтую ганаровую ролю, пакуль «Ударная брыгада» была адна-адзінай і пакуль прыходзілася ёй выконваць гэтую ганаровую ролю амаду і адзіноцтва. Але гэта было. Цяпер — зусім іншая справа. Цяпер, калі ад Кітая і Карэй да Чэхаславакіі і Венгрыі пачынаюцца новыя «Ударныя брыгады» ў асобе народна-дэмакратычных краін, — цяпер нашай партыі лягчэй стала змагацца, ды і работа пайшла веселье».

Геніяльным ленынісцкім прадбачанні знайшлі новае глыбокае ўвасобленне ў грандыёзных планах пятай сталінскай пяцігодкі, у выдатнай гістарычнай XIX з'ездзе Камуністычнай партыі Совецкага Саюза праграме наступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма. Творча развіваючы ленынізм, таварыш Сталін у сваёй новай выдатнай працы «Эканамічныя праблемы сацыялі-

зма ў СССР» вызначыў канкрэтныя шляхі пераходу нашай краіны да камунізма. Ідэй Леніна—Сталіна, авалодаўшы масамі, сталі магутным паскаркаючым стамулам ходу гісторыі. Ленынізм стаў непахіснай асновай для развіцця новай ідэалогіі, сацыялістычнай культуры, літаратуры і мастацтва.

На працягу ўсёй сваёй шматграннай кіруючай дзейнасці Владзімір Ільіч праявіў нястомны клопат аб развіцці мастацкай літаратуры. Горава любячы класічную рускую літаратуру, Ленін даў нам выдатны ўзор таго, як трэба аналізаваць мастацкі твор. Яго артыкулы аб Талстым, заўвагі аб творчасці Пушкіна, Лермантава, Тогола, Чахава паказваюць, як трэба падыходзіць да ацэнкі мастацкіх твораў.

Вучэнне Леніна аб партыйнасці ідэалогіі, ленынісцкая тэорыя адлюстравання — гэта прэды, непахісны фундамент для развіцця нашай літаратуры, мастацтва. Ленін вучыў пісьменнікаў больш увагі аддаваць таму, як працоўныя масы будуць пазнаць жыццё; ён вучыў беражліва выхоўваць партыю новага, бязлітасна выкрываць старое, аджываючае.

Развіваючы ленынізм, таварыш Сталін выдатна вызначыў творчы метад савецкай літаратуры — метад сацыялістычнага рэалізму. Ленынісцкае вучэнне аб развіцці нашай культуры, літаратуры і мастацтва знайшло далейшае ўвасобленне ў клопатах партыі аб павышэнні ідэянасці і мастацкіх якасцяў твораў, аб разгортванні крытыкі і самакрытыкі. На XIX з'ездзе партыі таварыш Маленкоў вызначыў патрабаванне аб тыповасці нашай літаратуры, указаў на тое, што нам патрэбны савецкія Гогаля і Шчарбаты, якія-б агнём сатыры выпальвалі ўсё адмоўнае, адсталое ў нашай рэчаіснасці.

Выхаванне Камуністычнай партыі і пажаленне савецкіх людзей будзе сваё жыццё і праце так, як вучыў таварыш Ленін, як вучыў таварыш Сталін. Па-леныніску, пасталіску перамагаюць гераічныя савецкія людзі ўсе цяжкасці і гатовы да новых перамог у імя камунізма. У люты нянавісці да сіл прагрэсу і сацыялізма, да ленынізма імперыялістычнай дражнікі будць на самых страшных значнасцях. Іны рухнуць новую вайну, яны ўскарымаюць агніныя сілы бандытаў і забойцаў, надылаюць у нашу краіну і ў краіны народнай дэмакратыі шпійнаў і дыверсантаў. Владзімір Ільіч вучыў савецкіх людзей нястомна павышаць нашу рэвалюцыйную шчыльнасць, бязлітасна выкрываць гнілы лібералізм і ратазееўства. «На нашай рэвалюцыі, — указаў Ленін, — больш, чым на ўсякай іншай, пацвердзіўся закон, што сіла рэвалюцыі, сіла напільска, энергія, рашучасць і ўрачыстасць не перамогі ўмацаюць разам з тым сілу супраціўлення з боку буржуазыі».

Дзямі савецкі народ з абурэннем даведаўся аб злачынным іхадніцкай дзейнасці наймітаў амерыкана-англійскага імперыялізма, шпійнаў і забойцаў пад маскай прафесараў-учароў. Савецкі народ бязлітасна раздзавіў і гэтую банду забойцаў, як раздзавіў крывавага банду трацкістаў, бухарынцаў, наймітаў чорных сіл рэакцыі.

Ленынізм — сцяг жыцця і барацьбы мільёнаў. У мудрым вучэнні Леніна, у яго запаведях працоўныя ўсяго свету чэрпаюць непахісную веру ў перамогу сіл праўды над сіламі зла і рэакцыі, энергію для нястомнай працы і мужнай барацьбы ў імя свабоды і шчасця.

Пад сцягам Леніна, пад вадзіцельствам Сталіна савецкі народ швэрдзі ідзе да перамогі камунізма.

Да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве

У гэтыя чэрвеньскія дні 1917 года сабраўся Першы Усе-раіўскі з'езд Саветаў. Здраднікі і ворагі рэвалюцыі, ажыццяўляючы сваю чорную справу, ужо збіраліся святкаваць пера-
... У гэты момант прагнуў з залы паседжання ўзвучыць голас Вадзіміра Ільіча: «Есць такая партыя!».

В. І. Ленін — у палымным парыве з працягнутай уперад левай рукой.
Удала знойдзены жэст!
Ацываеца сіла партыі, здольная ўзначаліць і дасягнуць да перамогі сацыялістычную рэвалюцыю, узяць уладу ў свае моцныя рукі.
Удала знойдзены мастак ідэя-кампазіцыйнае вырашэнне карціны з фігурамі В. І. Леніна і І. В. Сталіна ў цэнтры.
З любоўю і творчым пранікненнем перададзены вобразы большэвікоў, Мужныя і вольныя твары, якія па сваёму знешняму выяўляюць фігуры Ф. Э. Дзяржынскага, Я. М. Свердлова. Удала па псіхалагічнаму стану, знешняму абліччу і астаўшым персанажам прадстаўнікоў рэвалюцыйнага народа. Запамінаюцца работы з паднятай на лоб акуларамі, малады, энергічны марак, які гнеўна, з нянавісцю глядзіць на ворага.
Мітусня і разгубленасць у лагерах эсэраў, казэтаў, мелшавікоў. Складаецца ўражанне, што на іх рынулася велізарная лавіна магучай сілы рэвалюцыйнага народа, на чале якой стаяць Ленін і Сталін.
Карціна А. Шыбіна — радасная ўдача мастака.

В. ЖДАН. Фота І. Салавейчыка.

Самы чалавечны чалавек

Вобраз Леніна — геніяльнага стваральніка Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы — невычэрпная крыніца творчасці нашых мастакоў.
Вадзімір Малкоўскі пісаў:
Короткі і до последних мгновений нам известна жизнь Ульянова. Но долую жизнь товарища Ленина надо писать и описывать заново.
І сапраўды, усё, што зроблена нашымі пісьменнікамі, артыстамі і мастакамі ў стварэнні вобраза Леніна — гэта толькі пачатак. Імяна так ставіцца да гэтай ганаровай і адказнай задачы народны артыст СССР П. С. Малчанав, які, пачынаючы з 1937 года працу над стварэннем вобраза ваяводы правядзена рэвалюцыі, імкнецца адлюстраваць на сцэне і ў кіно усё новае і новае рысы характару любімага Ільіча.
Працягам гэтых плённых пошукаў акора з'яўляецца яго работа над вобразам Леніна ў спектаклі «Кастрычнік», які пастаноўлены на сцэне тэатра імя Янкі Купалы.
— Перад тым, як прыступіць да работ над роллю В. І. Леніна, — гаворыць П. Малчанав, — я яшчэ і яшчэ раз працягаю асобныя працы Ільіча і яго вясёлага друга і саратніка — Юсіфа Вісар'янавіча Сталіна, перадаючы прысвечаныя Леніну карціны, скульптуры, фільмы. Вялікую карысць прынеслі мне сустрэчы з Емельянам Яраслаўскім, Дзмітрыем Ільічам Ульяным, а таксама ўдзельная работа над п'есай з рэжысёрам спектакля І. Судакіным.
У дружнай працы з калектывам тэатра вырашталіся вобраз Леніна, які займае цэнтральнае месца ў спектаклі «Кастрычнік». Створаны П. Малчанавым у гэтым спектаклі вобраз Ільіча — больш

яркі і шматгранны, чым у напярэдніх спектаклях «Чалавек з ружом», «Крамлёўскія куранты» і «Незвычайны 1919-ы». Малчанав пераканальна даносіць у гэтым вобразе тэму адзінства народа і правядзена. Малчанав у спектаклі «Кастрычнік» з'яўляўся яшчэ большай прастатай і натуральнасцю ў вобразе Вадзіміра Ільіча.
Вобразы Леніна і Сталіна стаяць у цэнтры гістарычных падзей, адлюстраваных у спектаклі.
...1917 год. 3-га лютага. Перон Фінляндскага вакзала. Рэвалюцыйны Піцэр чакае звароту Леніна з эміграцыі. Тысячы рабочых, салдац і матросў прыйшлі сустрэцца свайго роднага і любімага правядзена. Радасці і ліканню няма канца, калі на пероне з'явіўся Ленін (П. Малчанав) у суправаджэнні Сталіна (Б. Платонаў). У адказ на здарэнні прыватна і прамым міністраў Часовага ўрада Ільіч махнуў рукой і пайшоў у гучную рабочую са смела ўзнятай галавой. Ва ўсёй яго постаці ацываецца вера ў вялікую справу рэвалюцыі. З затоненым дыханнем сочаць прысутныя за кожным рухам і словам Ільіча. З асаблівай пранікнёнасцю і натхненнем перадае Малчанав гістарычную прамову Леніна з браневіка, якая закісваецца закісам:
— Няхай жыве сацыялістычная рэвалюцыя!
Сцэна сустрачы Леніна на Фінляндскім вакзале з'яўляецца ключом да ўсяго спектакля. Яна яркім святлом азарае далейшыя падзеі.
З якім запалам і рашучасцю В. І. Ленін выкрывае на першым з'ездзе Саветаў здрадніцкія планы Часовага ўрада і яго прыслушнікоў — мешавікоў і эсэраў. У гэтых карцінах Ленін паўстае перад намі вялікім трыбунам рэвалюцыі. Малчанав удалося прадставіць перадаць жывы вобраз Ільіча. Высокародна і натхнёна гучыць у спек-

такі тэма дружбы двух правядзенаў. Шчырасцю і цынічнай вее ад спры, што адбываецца ў Смольным, калі таварыш Сталін гаворыць В. І. Леніну аб неабходнасці пайсці часова ў адпалае.
Есць у спектаклі сцэна, у якой найбольш глыбока раскрываецца чалавечнасць Вадзіміра Ільіча, яго ўменне ў самай звычайнай жыццёвай дрэбязі бачыць сацыяльны змест. Такой з'яўляецца сцэна, якая адбываецца на канспіратыўнай кватэры Леніна.
Вадзімір Ільіч размаўляе з гаспадыняй кватэры Марыяй Васільеўнай. Ён распітвае аб дэнах на рынку на хлеб, прадукты. Здаецца, самая звычайная гутарка, якой ветлівая гаспадыня хоча «забіць» гонца, а П. Малчанав надае гэтай гутарцы выразны палітычны падтэкст. Глядач адчувае, што тут яшчэ больш падвердзілася думка Леніна аб незабеспечанасці краху палітыкі Часовага ўрада, і ўся ўвага актара скацэнтрывана імяна на гэтым падтэксце.
Разам з тым П. Малчанав знойшоў задзіўны тон рымовы правядзена з прастай жанчынай, і гэтым тонам шырай любіць і ўважлівасці прасякнута ўся сцэна размовы Леніна з Марыяй Васільеўнай і Наташай.
П. Малчанав удалося стварыць у спектаклі «Кастрычнік» прадзіўны і шматгранны вобраз ваяводы правядзена рэвалюцыі, простага і шчырага «самага чалавечнага чалавека», роднага і блізкага нам. Актар, як сцяг, праносіць праз кожную сцэну спектакля ўсерамаваючую сілу ленінскай праўды, якая нахатыла на барацьбу за светлыя ідэалы Кастрычніка.
Вобраз Леніна, створаны ў спектаклі «Кастрычнік», з'яўляецца яркім доказам далейшага творчага росту і ўдасканалення сцэнічнага майстэрства П. С. Малчанова.
Ул. СТЭЛЬМАХ.

Мастацкая самадзейнасць Палесся

На працягу некалькіх дзён з ранку да вечара памяшканне Мазырскага тэатра, дзе праходзіў абласны агляд мастацкай самадзейнасці, было перапоўнена гледачамі. На сцэне зніклі песні, музыка, паказваліся спектаклі.
Амаль з усіх раёнаў вобласці прыехалі калектывы мастацкай самадзейнасці. У праграме іх выступленняў — аднаактавыя п'есы, песні ў выкананні хора, разнастайныя танцы і інш.
Калектывы мастацкай самадзейнасці калгаса імя Сталіна і Васілевіцкага раённага Дома культуры (мастакі кіраўнік т. Ансімаў) мае ў сваім складзе струнны, танцавальны гурткі і вялікую групу асобных выканаўцаў. Хор гэтага калгаса выканаў беларускія народныя песні «Сталін, родны бацька наш», «Вітанька», «Узнайміцеся, новабудовы!» (словы ўдзельнікаў хора, музыка Ансімава).
З добра падрыхтаванай творчай справачай выступілі калектывы мастацкай

самадзейнасці Хойніцкага, Брагінскага, Тураўскага і Камарынскага раёнаў. Лепшы ў вобласці драматычны гурток Брагінскага раённага Дома культуры паказаў п'есу А. Карнейчука «Макар Дубрана». Ролі Макара Дубрана, Кандрата Талопі, Ані, Хмары і другіх правільна вырашаны выканаўцамі тт. Сачок, Казуба, Сідан, Лысенка і Катчанка.
Поспехам карыстаўся зводны хор калгасаў «Праца» і «Новае жыццё» Тураўскага раёна (кіраўнік т. Вяспаў) які выканаў песні: «Сталін, родны бацька наш», «Працоўная калгасна».
Выступіў старэйшы харавы калектыв Беларускай арганізацыі імя Леніна Юравіцкага сельсавета над кіраўніцтвам тав. Катана. У яго рэпертуары больш 350 песен і прыпевак.
Агляд мастацкай самадзейнасці паказаў значны рост харавых калектываў. У многіх раёнах арганізаваліся зводныя калгасныя хоры.

У заключным канцэрце прынялі ўдзел лепшыя калектывы і асобныя выканаўцы.
Вынікі агляду паказалі, што ў раёне раённаў дзейна наладжана работа драматычных і музычных гурткоў. Слаба падрыхтаванымі выступілі танцавальныя гурткі. Таўмачыцца гэта тым, што мастацкія кіраўнікі раённых Домаў культуры і абласны Дом народнай творчасці не амаюць ім належнай увагі.
Многія калектывы мастацкай самадзейнасці вобласці не маюць кваліфікаваных кіраўнікоў. Гэта адбываецца на іх творчым росце.
Час Камітэту па справах мастацтва і Камітэту культуры і мастацтва сур'ёзна заняцца падрыхтоўкай кіраўнікоў для мастацкай самадзейнасці.
В. СТАШАЛЕУСКИ.
Мазыр.

Твор аб сіле і мужнасці народа

Дыямі ў філармоніі адбылося праслухоўванне сімфанічнай паэмы Ул. Алоўнікава «Партызанская быль». Гэта першы буйны твор аўтара для сімфанічнага аркестра.
Уступ паэмы пераносіць нас у суровы 1941 год, у першыя дні акупацыі Беларусі фашысцкімі захопнікамі. Трагішны ў ниволю, беларускі народ не скарнуўся ворагу і па закліку правядзена падняўся на барацьбу з захопнікамі. Але воль музыка загучала насцярожана, трывожна — іс Радзімы ў небеспечы. Пачаўся напружаная барацьба народа з акупантамі.
Не ўсім, хто ішоў на подзвіг у імя вызвалення Радзімы, суджана ўбачыць перамогу. У суровых баях гінуць многія сны народа. У музыцы праходзіць жалобны эпізод гібель народнага героя Канстанціна Заслонава. Па-майстэрску напісанае кампазітарам фугата з уступачнымі адін за другім галасамі нібы паказвае, як пастаўся на барацьбу з фашысцкай павалай усё новыя і новыя сілы. Першая і другая тэмы паступова зліваюцца, пераарастаючы ў сімвал аднаінага народа, яго сілы і мужнасці.
У светлых, мажорных тонах гучыць тэма подзвіга, як светлая памяць аб героях, загінуўшых у баях за вызваленне Радзімы.
Заканчваецца паэма моцным драматычным нарастаннем, пасля якога ў гучанні ўсяго аркестра зашвардзецца галоўная тэма.
У творы адчуваецца вострая канфіліктнасць, увесць ён прасякнуты ідэяй барацьбы народа за сваю свабоду.
У ім гучаць дзве кульмінацыі — трагічная і гераічная, якія пераклікаюцца паміж сабой, а ярава, прывабная мелодычнасць, напеўнасць не даюць слухачу застацца абывацкавым да паэмы. Сродкіма прастай, даступнай, але бясспраччывае, музычнай мовы, аўтар прымушае слухача напружана сачыць за развіццём музыкі і стаць удзельнікам падзей. Умела выкарыстана аркестравая палітра. Усе галасы аркестра гучаць ярка і выразна. Асабліва гэта адчуваецца ў эпізодах, якія малююць баі.
Партытура напісана з глыбокім веданнем інструментуўкі. Нягледзячы на вельмі хуткі тэмп твора, усе тэхнічна цяжкія месцы зручныя для выканання. У творы няма народных мелодый, аднак, па сваёму характару і зместу ён з'яўляецца народным.
Ул. Алоўнікаў, вядомы як аўтар пэлага рэд Удальна песень, рамансаў, хораў, справіўся і з буйным сімфанічным творам, стварыўшы чоткую па форму, паспыханую драматызмам сімфанічную паэму.
«Партызанская быль» можа заняць пачаснае месца ў ліку лепшых твораў савецкіх кампазітараў. Яна з'яўляецца сур'ёзным творчым поспехам Ул. Алоўнікава.
Паэма выконвалася сімфанічным аркестрам філармоніі. Дырыжор Б. Афанас'еў уявіў паставіўся да партытуры і змог раскрыць і данесці да слухача змест твора. Аркестр, зацікаўлены навізнай, месцам і музычнай паэмай, выказаў яе з удзімам і па-майстэрску.
Д. ЖУРАЎЛЕУ, артыст аркестра.

ПАВЫСІЦЬ ПАТРАБАВАЛЬНАСЦЬ

Выключны ўздым сярод майстроў мастацтва, у тэатрах і канцэртных арганізацыях БССР выклікала падрыхтоўка да дэкады. Пастаўлена большая частка дэкадных спектакляў, харавымі калектывамі вывучаны новыя песні, закончаны многія жывапісныя кампазіцыі, партрэты, скульптуры. У Мінску адкрыецца выстаўка народнага мастацтва, на якой будуць экспаніраваны творы самадзейных майстроў — табелны, мастацкая вышыўка, ткацтва, інкрустацыі, разьба па дрэву, лепшыя з якіх зоймуць пачаснае месца на дэкаднай выстаўцы.
Больш паспыхова рыхтуюцца да творчай справачай у Маскве тэатр імя Я. Коласа і тэатр імя Я. Купалы. Значнае месца ў рэпертуары гэтых тэатраў займаюць сучасныя п'есы беларускіх драматургаў.
Дзяржаўны рускі драматычны тэатр у мінулым месяцы здаў мастацкаму савету дэкады горкаўскі спектакль «Варвары», а оперны тэатр закончыў работу над спектаклем «Страшны двор» (рэжысёр Д. Александровская, дырыжор Л. Любімаў).
У гэтых пастаўках вырасла актёрская майстэрства, правільна значна рэжысёрская культура і добры густ у мастацкім афармленні.
«Неабходна, — пісала «Правда», — настойліва шукаць новыя, усё больш яркія і выразныя сцэнічныя формы...» Такія плённыя пошукі адчуваюцца ў лепшых дэкадных спектаклях («Ворагі», «Кастрычнік», «Раскіданае гняздо» і іншыя).
З глыбокай мастацкай пераканальнасцю створаны ў дэкадных спектаклях вобразы геніяў чалавецтва Леніна (артыст П. Малчанав) і Сталіна (артыст Б. Платонаў).
Мастакі з натхненнем працавалі над стварэннем вобразаў геніяў чалавецтва. Вобразы Леніна і Сталіна — тэма многіх карцін і скульптур беларускіх мастакоў. Работа над часткай гэтых карцін і скульптур таксама закончана.
Гатовы асобны жанравыя кампазіцыі («Сяброўкі» Р. Курэвіч), скульптурныя партрэты («Салтыкоў-Шчэдрый» С. Селіханова), станкавая работа графікаў («Партызанская світа» С. Раманава), пейзажы братоў Ткачовых і іншыя творы.
Актывізавалі сваю дзейнасць за апошні час і беларускія кампазітары. У супрацоўніцтве з партыямі яны напісалі новыя песні для дзяржаўных хораў і рамансы для салістаў.
Аднак зроблена яшчэ вельмі мала, каб мונה было на гэтым заспакоіцца. На фоне творчага ўздыму асабліва рэзка прыкметна адставанне ў падрыхтоўцы да дэкады калектываў кампазітараў, мастакоў.
Незавалёная рыхтоўка да дэкады Дзяржаўнага рускага тэатра БССР, дзе, па сутнасці, поўнаспраччывае толькі адзін дэкадны спектакль. Гэты спектакль, безумоўна, варты дэкаднай праграмы, але адставанне гатоўнасці спектакляў па п'есах савецкіх драматургаў выклікае сур'ёзную трывогу.
Вельмі зацікаўлена работа над операй «Дзяўчына з Палесся», тэрміны выпуску якой даўно мінулі. Мінуў і тэрмін заканчэння балета «Князь-возера» ў новым варыянце.
Камітэт па справах мастацтва і кіраўніцтва опернага тэатра не зделалі арганізаваць работу кансулянтаў. Опера «Дзяўчына з Палесся» Я. Цікоцкага рыхтавалася наогул без удзелу кансулянта, нават без галоўнага рэжысёра і асноўнага выканаўцы партыі Алесі. Толькі ў студзені тэатр пачаў рыхтаваць новы ўступ і эпізод да балета «Князь-возера», а пытанне аб гэтых дапрацоўках вырашалася на працягу паўгода.
Даўно прайшла зашвардзана планам дата паказу спектакля «Трэцяя асоба» тэатрам імя Янкі Купалы. Кіраўніцтва тэатра, наасупраць рашэнню Камітэта па справах мастацтва, перанесла выпуск спектакля «Трэцяя асоба» са снежня на студзень.

Важнейшы абавязак нашых мастацкіх калектываў — шырока паказаць на дэкадзе творчы дасягненні таленавітай моладзі — артыстаў, рэжысёраў, кампазітараў і мастакоў.
Між тым, у гэтых адносінах яшчэ зроблена вельмі мала.
Маладыя актёры мала ўдзельнічаюць у спектаклях драматычных тэатраў. Так, у пастаўках «Неспечка», «Раскіданае гняздо» (тэатр імя Я. Коласа), «Варвары», «Што пасееш, тое і пажнеш» (рэспубліканскі рускі тэатр) у асноўных ролях моладзь амаль не з'яўляецца.
Недзаткова ўвагі аддаюць канцэртнай арганізацыі падрыхтоўцы маладых сьпевакоў, інструменталістаў і танцоўраў для ўдзелу ў заключным і тэматычных канцэртах у Маскве.
Адсутнасць патрабавана вопыту ў моладзі патрабуе і таго, каб ёй у рабоце ў дэкадным рэпертуары дапамагалі старэйшыя майстры сцэны, каб рэжысёраў час рэцэпты аддавалі ёй больш увагі, чым спраччываваным майстрам.
На жаль, такой кваліфікацыі увагі моладзь часта яшчэ не адчувае.
Драматычныя тэатры не наклапаціліся яшчэ аб тым, каб на асноўных ролях ў пастаўках былі ўжо цалер падрыхтаваны дублёры.
У якасці дублёраў з поспехам можа быць выкарыстана таленавітая моладзь. Незавалёная пакуль рыхтоўка з'яўляецца канцэрт.
Прагляд праслухоўванне асобных калектываў і салістаў — будучыя удзельнікі канцэрта—правадзіцца Камітэтам па справах мастацтва чамусьці келейна, вузкім колам спецыялістаў, без шырокага прыцягнення грамадскіх спецыялістаў. Не зацверджана праграма, з якой павінны выступіць сімфанічны аркестр, харавыя і танцавальныя калектывы. Удзельнікі заключнага канцэрта — гомельскі і слонімскае танцавальны ансамблі — яшчэ не выклікаліся ў Мінск для прагляду.
Апрача заключнага канцэрта, у час дэкады павінны адбыцца тэматычныя, жанравыя і аўтарскія канцэрты беларускай сімфанічнай і камернай музыкі ў рабочых клубах, на прадырментах, у навуковых установах сталіцы. А хто і з чым будзе выступаць—таксама яшчэ невядома.
У мэтах найбольш правільнага адбору твораў, вартых паказаў у Маскве, саюзам мастакоў і кампазітараў павінны разгарнуць прыняцую крытыку і самарытыку пры абмеркаванні экспазіцыі выставкі і праграм канцэртаў у сталіцы, каб не дапусціць пасрадных і перых твораў.
Са спазненнем рыхтуюцца спецыяльныя выданні і плакаты да дэкады. Зборнікі і манатграфіі аб тэатрах і канцэртных калектывах не зделаны яшчэ ў друку і цяжка сказаць, калі яны будуць выданы.
Вялікую адказнасць за падрыхтоўку калектываў і работнікаў мастацтва да дэкады нясе Камітэт па справах мастацтва пры Савете Міністраў БССР і, асабліва, яго аддзел тэатра і музыкі. Камітэт непатрабавальна ставіцца да выканання сваіх планаў і загадаў. Докладыяны засталіся загады Камітэта аб незавалёнай падрыхтоўцы да дэкады рускага і опернага тэатраў, тэатра імя Янкі Купалы. Як паказваюць факты, кіраўнікі гэтых тэатраў зноў шарунулі графік выпуску спектакляў, вызначаны ў загадах.
Камітэт не арганізуе сустрэч творчых калектываў з гледачамі ў мэтах абмеркавання рэпертуара і палешання яго якасці на аснове крытычных заўваг гледачоў.
Многае яшчэ засталася зрабіць для таго, каб дэкада беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве прайшла на высокім узроўні. Забеспечыць поўны поспех творчай справачай у сталіцы нашай Радзімы — важнейшы абавязак Камітэта па справах мастацтва пры Савете Міністраў БССР і кіраўнікоў мастацкіх калектываў і ўстановаў рэспублікі.

Дапамагчы драматычным гурткам

Шматлікія самадзейныя калектывы стаялі да Новага года спектаклі.
Перад выпускам спектакляў многія з іх, як звычайна, звярнуліся ў тэатры з просьбай даць ім неабходнае сцэнічнае адзенне. Раней тэатры, як правіла, не адмаўлялі ў гэтай просьбе.
Але з новага года вырашана было спыніць выдачу тэатральных касцюмаў самадзейным калектывам.
Гэта ёсць досыць непрыемны «навагодні падарунак» самадзейным артыстам і іх кіраўнікам. Яны вымушаны былі іграць у выладковых, а то і проста саматужына зробленых касцюмах. Лёгка здагадацца, якое ўражанне засталася ў гледачоў ад такіх спектакляў, нават пры добрай іры артыстаў. Так, напрыклад, калектывы Дзяржаўна-

га Беларускага ўніверсітэта падрыхтаваў спектакль «Пад залатым арлом», але «самадзейныя» касцюмы актараў вельмі зніжаць уражанне ад спектакля.
Паўстае пытанне аб арганізацыі гарадской пракратнай касцюмернай. Рэспубліканскаму і абласным домам народнай творчасці трэба звязацца з тэатрамі рэспублікі. Яны павінны знойдуць у сабе касцюмы, якія ляжаць на складах без усялякай патрэбы, і з дазволам Камітэта па справах мастацтва змогуць перадаць іх для гэтай канторы.
Неабходна прыкласці ўсе намаганні, каб у 1953 годзе былі арганізаваны мінская пракратная касцюмерная з паркямі, грымам, нескладанай буфагорнай і рэвізітам, які было ў даважныя гады.
Б. ЯМПОЛЬСКИ, заслужаны артыст БССР.

Вачыма ўдзельніка

У гэтай кнізе сабраны вершы, створаныя больш дзесяцігоддзяў, і вершы апошніх гадоў. Шырокі круг распрацаваных у ёй тэм, значны дыягност гучанні. Але кніга гэтая напісана пэтам-лірыкам, і лірычны герой яго так ці інакш прысутнічае ў кожным творы, аб чым-бы ў ім ні гаварылася. Лірычны герой паэта не толькі сучаснік і відзводца вялікіх гістарычных падзей нашых дзён, але і неспрэчна актыўны іх удзельнік. Вось чаму можна сказаць, што галоўнай тэмай творчасці А. Валуціна (а ў кнізе сабрана лепшае з напісаных паэмаў) з'яўляецца жыццё яго пакалення, пакалення, чыя сталасць пачыналася над Сталінградом.

І гэта зусім не таму, што ў кнізе ёсць паслядоўнае адлюстраванне ўсяго шляху навалення, яго падрабязная біяграфія. Але аб чым-бы ні гаварыў паэт — усё тут прасякнута асабістым пачуццём, усюды прысутнічае, як удзельнік, лірычны герой.

Шляхі пакалення, да якога належыць лірычны герой Валуціна, шляхі салдат і будаўнікоў асветлены гонім вайскага працадара. Таму і адчувае сябе так улюблена ў любых выпрабаваннях гэта пакаленне, што ў кожны момант свайго жыцця чую побач з сабою бяссонныя сталінскія крокі.

Першыя словы гэтага пакалення, словы любові і адданасці, звернуты да таварыша Сталіна. Вершам «Таварышу Сталіну» і адрываецца зборнік.

Валуцін знайшоў правільнае паэтычнае вырашэнне гэтай тэмы, як тэмы асабістай, лірычнай.

Гатоў я
у песнях згарэць прамініста,
У бітве апошняй памёрці ад ран,
Каб толькі жыццё маё кропяць чыстай
У Ваша ўлісоў, нібы ў акіяна.

Калі паэт здолеў так выказаць пачуцці мільянаў сваіх сучаснікаў, то гэта і ёсць сапраўдна высокая паэзія.

Для лірычнага героя А. Валуціна характэрна глыбока асабістая зацікаўленасць у дэе Радзімы, чалавечтва, адчуванне свайго актыўнай ролі ў падзеях сусветнага маштаба.

У нас з'яўляецца намала вершаў, якія трактуюць аб падзеях сусветнага і нават «планетарнага» парадку. Вершы гэтыя часта стракаюць асабовымі займеннікамі. Але, на жаль, далёка не заўсёды ў іх прысутнічае сапраўдны, жывы, тыповы лірычны герой.

Ёсць вершы, у якіх адсутнічаюць асабовыя займеннікі. Але нарэдка яны раскрываюць куды больш у лірычным героі паэта, чым вершы, дзе «я» і «мы» спярджаюць сябе шляхам агульнай дэкларацыйнай траскатні.

У А. Валуціна ёсць невялікі верш «Хлопчык з Ленінграда», напісаны ў гады Айчынай вайны.

Заехаўшы з пазіцыі да сям'і сваёй,
Маўчыць палкоўнік
У кватэры над Невой.
Сняжкоў лішчэ з разбітага акна.
Забрала жонку доўгая труна.
Адзін сыночкі...
Ён ад блакады, ад вайны
Нібы парастак у склепе бульбяны
— Вось хлеб... (слыза на партулею —
кап ды кап)
Фашыста пакажу... Жывым прыёць
у штаб...
А сын усюкіну воч блакітныя нажы,
— Не траба! Лепш забітага мяне пакажы!

Мала быць таленавітым паэтам, каб напісаць гэтыя дзесяць радкоў. Траба самому «маўчаць у кватэры над Невой», траба самому ўсім сэрцам чуць загад Радзімы, укладзены ў вусны знаясненна ад гора і гораду ленінградскага хлопчыка. Тут няма асабовага займенніка, затое кожны радок прасякнуты асабістым пачуццём. Вось чаму верш глыбока лірычны. Падобныя вершаў намала ў А. Валуціна.

Такія вершы А. Валуціна, як «Хлопчык з Ленінграда», «Вяршыня на Алтаі», «Бадада аб уральскім танку», «Пра атама» «Помнік на вышале» і многія іншыя — вершы вялікага даўгалецця. Вершы гэтыя не толькі глыбока па думцы, напоўнены жывымі гэрарычным пачуццямі, яны адначасна сур'ёзным паэтычным майстэрствам.

У паэзіі А. Валуціна гучаць самыя разнастайныя інтанацыі — ад ціхага замілавання карцінай роднай прыроды да навінянага слова публіцыста-прамоўцы. І для кожнай свайго інтанацыі паэт умеў знаходзіць неабходны рытмічны ход. Дастаткова параўнаць верш «Мардэка», дзе радкі з іх рухомым і чаканым рытмам узышваюцца да «мяябуўскага» гучання, і вершы «Родныя дарогі», дзе, здаецца, працітай на поўны голас, — паспыленца з галіц пераспявала антонаўка.

Каштоўнай рысай Валуціна-паэта з'яўляецца яго ўменне прыкмятаць і паэтычна асэнсоўваць дэталі.

Іншы раз з такой, здавалася-б, малой дэталі вырастае аб'ёмнае вялікага сэнсу («Чырвоныя стрэлы», «Апошняя парадка», «Каманчы фірмы «Бана» і інш.). Гэта вельмі правільны прыём, і ён сябе ў паэзіі апраўдвае, зразумела, калі апраўдвае сябе ўзятая для падвержэння паэтычнай думкі дэталі.

Іншы раз тэма трыпа прыкмячана дэталі, якая стала паэтычным вобразам, не выдзі перадоў да якога-небудзь аб'ёмнага. Але, праходзячы праз увесь верш, яна нібы змацоўвае сябе радкі ў адзіную карціну, якая сама на сабе падказвае чытачу якое-небудзь аб'ёмнае.

А. Валуцін. «На подступах». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 1952 г.

★

Н. КІСЛІК.

★

Такая дэталі ў вершы «Родныя дарогі» — плады багатай восні, якія спыніліся на дол.

Дзень і ноч міма светлых баро між лясоў, пагоркаў, балот цягнуцца хлебныя абозы. З абозам едуць на родных дарогах дэмабілізаваныя салдаты, кураць партызанскі самасад і скардзіцца ўпаўголаса на навольнасць абозага перасоўвання.

Гутараць салдаты:
— Ціха едем...
— Што гэта за грукат наваколі?

А абознік дзівіцца:
— Суседзі...
То-ж ляжыць антонаўкі на дол.

І вост:
Шчаслівы
У акно пастукае салдат.

Ён і гаворыць ўпаўголаса, і пастукае ціха-ціха, нібы бачыцца распясае пераўтоўлівае яго сэрца пшчасце звароту. Пастукае,
І ад ступо спелыя налівы
Раскідае на сцяжынку сад.

Ціхаснасць і закончанасць падае гэтай кардына скразны вобраз яблыкаў, што зрываюцца і надаюць з галінак. Цудоўныя вершы!

На жаль, не заўсёды А. Валуцін абыходзіцца з паэтычнай дэталлю так, як у вышэй прыведзеным вершы. Умеючы добра прыкмятаць, паэт часта перамаўляе дэталі на дэталі, і ў гэтай мазайцы гэты паэтычна думка, і ўвазе чытача няма на чым спыніцца. Вось верш «Багаты жыццё»:

Трашчыць пад ношай яблык сад:
— Не запінайся, восень...
Да спелых бэрэў пады
Аблюбавалі восы.

Ціхач блюткая мука,
Як воблачная вата.
(дарачы, наўдана сказана)
Чакае дальняга гудка
Высосны элеватар.

На станцыі чакае ён
Таварыня саставы...
А вост верш «Радасць»:
Медан напоўнены конаўкі
І векавыя збаны.
Бамбардуючы антонаўкі
У сонных садах буданы.

Поўныя ўсе элеватары,
А ўсё зыпаны ідуць.

Тыя-ж дэталі і ў вершы «Малацьба».

Ці варты паўтараць адны і тыя-ж карціны, вобразы ў некалькіх вершах, калі іх вельмі многа і для аднаго? Так можна напісаць мноства вершаў, даць мноства карцін, якія будуць вар'яцтвамі на адну і тую-ж тэму.

У гэтых вершах ёсць яшчэ адзін паэтычны грэх — апісаліштва. І «Малацьба», і «Радасць», і «Багаты жыццё», і «Лета» — усё гэта вершы апісалішчнага парадку. Нават знешне хлесткая канпоўка, як, напрыклад, у вершы «Лета», не выраўтовае становішча.

На-другое, такія вершы вельмі многаслоўныя. А ў паэзіі — наколькі гаворка ідзе аб слове — скупасць лепш за шчордасць. Слоўная шчордасць ідзе ад беднасці думкі. Названыя вершы іменна бедныя па думцы.

Паэт павінен класіфікаваць не толькі аб апраўданасці дэталей, але і аб апраўданасці іх. Гэтыя два моманты непарыўны. Аднак бывае і так, што дэталі здаецца знешне апраўданыя, а прыгледзіўшыся — яны не рэалістычныя.

У вершы «Касцёр» дэталлю, на якой будзеца аб'ёмнае, з'яўляецца касцёр, пакінуты перад бурой Ільчым у Радзіме. Па ўсёй зямлі гараць касцеры, якія атрымалі свой агонь ад таго, ленінскага. Гэтыя касцеры — ленінскія сцягі. Вельмі правільна паэтычна думка.

Але як падводзіцца да гэтай думкі чытач?

Надарожнікі схаваліся ад непалога ў рыбакіны баракі ў Радзіме. Стары рыбак паказвае сваім гасцям агонь на паліне і заўважыць:
Ніколі
Не гасіце ля сосян касцёр.

Падыйдзеш уранку, дзе голле
Узняў над палінамі бор, —
Ні следу няма, ні вуголяна,
А ноччу палае касцёр.

Рыбак бачыць гэты касцёр вост цяпер, у хвіліну свайго апавядання, сваімі вачыма бачыць. І надарожнікі бачаць.

Сапраўды, касцёр сацыялістычнай рэвалюцыі, распалены Ільчым, ніколі не гасне, бо гэта касцёр у пераносным сэнсе, гэта паэтычная метафара. А канкрэтная касцёр гаснуць над дажджамі і вятрамі. Канкрэтная касцёр не могуць самі сабой гарэць дзесяцігоддзямі, іх павінен хтосьці запалваць уначы, згараючы, яны накідаць і «седа, і вуголяна». Бачыць-жа метафарычны касцёр канкрэтна нельга. Яго можна ўзвясці. А і рыбак і яго госці іменна бачылі касцёр. Непраўдальнасць тут відавочная. І аўтар спрабуе выправіць справу тым, што прымушае рыбака глядзець вачыма чарадзю. Тут яшчэ паліць ілжэрэалізмам, які зусім не да месца ў

дадзеным выпадку. Жыццё дае мноства сапраўды існуючых з'яў, фактаў, дэталей, паэтычна асэнсаваных якія можна было-б зрабіць такое-ж правільнае аб'ёмнае, якое ёсць у вершы «Касцёр».

У вершы «Залатая кніга» паэт гаворыць аб тым, што кніга, у якой «абавенне ід гора, пакут, права на пшчасце, праду, спакой, права валодаць зямлёй». — Сталінская Канстытуцыя не згарыць ні ў якім агні, ворагі бясільныя спыняліся яе. Зноў-такі правільна паэтычна думка. У вершы рызык оберет кідзе ў печ «Канстытуцыя», што стала на кніжнай паліцы ў калгаснай хаце. Гэта выклікае гнучны пратэст гаспадара хаты. Ворагі схілілі калгасніка, выведлі за хату і расстралілі. А маленькі сын калгасніка выхадзіў кнігу з агню, уцёк у лес і схавалі ў дуццо старога дуба. Гэтая кніга пасля патхыла партызан на барацьбу з ворагам.

Усё гэта правільна. Але з верша відаць, што з моманту, калі фашыст кінуў кнігу ў агонь, да моманту, калі хлопчык выхадзіў яе з агню, праішоў значны час. За гэты час канкрэтная кніга з паперы і каленкура павіна была згарэць. Праўда, запісаная ў ёй, права народа, заваяваныя ім у барацьбе, — не спаліць ніякі агонь. А вост канкрэтная кніга ў любых перападках, надрукаваная на любой паперы, яны, на жаль, гараць. Аўтар даў у сваім вершы месца самому банальнаму шулу.

Вельмі моцны, хвалюючы верш «Сталінградская легенда». Полк фашыстаў доўгі час штурмаваў дом, і цэлы месяц нябачны кулямёт касці іх смаротным агнём. Калі варажы самалёты разабілі неспрытны дом, баварцы ўбачылі аднаго забітага савецкага салдата. Ён-та і адбіваў атакі палага палка. Баварцы апанавалі страх, і яны ўцяклі.

Усяму тут верыцца — і таму, што адзін салдат трымаў цэлы полк, і таму, што яго мужнасць адзіла і спалохала ворага. Ворагі спалохаліся, бо ўбачылі ў гэтай стойкасці нашага салдата сімвал свайго паражэння. Але не верыцца, што цэлы полк кінуўся ўцякаць у страху перад адным мёртвым салдатам. Гэта зноў-такі даніна ўяўнаму рамантызму. Страх ворага тут траба было падаць некай тактычнай і больш праўдальна. Ад гэтага верш гучыць-бы яшчэ ярчэй. Могуць запярэць, што верш так і называецца «Легенда». Так, але напісаны ён у чыста рэалістычным плане і рэалістычны ў астатніх дэталях, бо аўтар сам добра ведае, што праўда аб Сталінградзе мацней за выдумку.

Анатоль Валуцін — таленавіты паэт. З яго намала патрабуецца, ад яго многага чакаем. У большасці выпадках паэт апраўдвае чаканні чытача. Аб гэтым сведчыць кніга «На подступах» — добрая паэтычная кніга.

Добрая, у першую чаргу, таму, што паэт бачыць жыццё вачыма ўдзельніка вялікіх падзей.

250-годдзе першай рускай газеты

Першая ў Расіі друкаваная газета «Ведомости» вышла ў Маскве ў 1702 годзе ў студзені месяца. Газета пачала выходзіць па ўказу Пятра I, які сам прымаў актыўны ўдзел у яе выданні. «Ведомости» асвятлялі вясельныя справы, эканамічнае, сацыяльнае і культурнае жыццё Расіі, а таксама пісалі аб падзеях за граніцай.

Захаваўся ўнікальны нумар гэтай газеты ад 2(13) студзеня 1703 года. «Ведомости» выходзілі на чатырох старонках памерам менш палавіны ліста школьнага сшытку. У гэтых нумары змяшчана 14 заметак, якія набраны дробным царкоўна-славянскім шрыфтам. Вось некаторыя шведзямеліці: «Маскоўскія школы паміжаюцца, і 45 чалавек слухаюць філасофію і ўжо дыялектычнае шкале больш 300 чалавек вучацца».

Першыя нумары газеты выходзілі нерагулярна, па меры накуплення матэрыялу. Тыраж газеты склаўся ад 160 да 4 тысяч экзэмпляраў. З 1710 года газета стала друкавацца грамадзянскім шрыфтам.

Маскоўскі тэатр драмы і камедыі паставіў п'есу маладога драматурга Л. Рудога «Гэтых дзён не змоўжыце слава...», якая расказвае аб грамадзянскай вайне на Далёкім Усходзе. Рэжысёр-пастаноўшчык заслужаны артыст РСФСР А. К. Плотнікаў, мастак Е. Е. Гранат.

На адмыку: сцена з першай дзеі. Сяргей Лазо — артыст П. І. Голышаў, Марыя, падпольны работнік абкома — артыстка Н. В. Меркуданова. Фота К. Іванова. (Фотакроніка ТАСС).

Аб майстэрстве апавядальніка

Выключна актуальныя тэмы закрануў у сваёй апавесці «Зямля маладзее» Ігнат Дуброўскі — асушка балот, сувязь натуры з практыкай, узабуйненне калгасаў. Усе гэтыя тэмы вырашаныя неадрыўна адна ад другой, яны арганічна зліты.

Р. НЯХАЙ.

Перад чытачом апавесці выступаюць энергічны, ініцыятыўны студэнт, а потым меляратар Андрэй, садоўд Соня, студэнт Васіль, прафесар Казулін, старшыня калгаса Сухкевіч, маці Андрэя знатны буракавод Паўліна Сямёнаўна, маладая калгасніца Зоя, сакратар райкома Салаўёў і рад іншых герояў апавесці, якія робяць агульную карысную справу, — адаюць усе свае сілы і веды пераўтварэнню прыроды. Пры іх дружных намаганнях зямля сапраўды маладзее. Калі ў пачатку апавесці мы бачым парослы асакой безжыццёвы балотны масіў Галаў, то ў канцы апавесці на месцы Галаў бачым квітнеючыя палі, магістральныя каналы, электрастанцыю. За высокія ўрады група калгаснікаў узнагароджана ардаўнамі і медалямі, а маці Андрэя — калгаснаму брыгадэру Паўліне Сямёнаўне Варшані — прывольнаеца званне Героя Сацыялістычнай Працы. Калгас узабуйніўся, стварыў моцную гаспадарку, дамогся высокіх ураджаў.

Не атрымаліся вобразы і сакратара райкома Салаўёва, старшыня калгаса Сухкевіча, інжынера абласнога аддзела мелярацыі Бабрыцкага і раду другіх дзеючых асоб. Яны з'яўляюцца эпизадчына, гавораць агульнымі словамі, не паказаны ў жыцці, у побыце. Часам пісьменнік прымушае іх рабіць і гаварыць нехарактэрнае для іх. Салаўёў, напрыклад, збіраецца будаваць цукровы завод і іншыя прадпрыемствы, забываючы, што гэтую справу не пад сілу зрабіць сродкамі аднаго райна, што будаўніцтва цукровага заводу — справа дзяржаўнага і вырашаецца яна не ў раённых установах.

І Дуброўскі здолеў па-свойму цікава паказаць характэрна дружнай працы калектыва, у працэсе якой нават такі адсталы гультыяты чалавек, як Іван Рудзько, пераўтвараецца і становіцца перадавым калгаснікам.

Але вост мы скончылі чытаць кнігу, пазнаёмліся з героямі апавесці і задумаемся, хто-ж з іх найбольш нам запамінаецца? Бясспрэчна, найбольш каларытна пададзены вобраз Андрэя Варшані. Ён увесь час знаходзіцца ў дэмані, мы запамінаем яго дапытлівы розум, смелую ініцыятыўнасць, сціпласць і разам з тым улюбленасць у сваіх сілах. Вобраз Андрэя намалюваны больш-менш усебакова — мы бачым яго і ў студэнцкай аўдыторыі, і ў рабоце над праектам, і на практычнай рабоце, у побыце і ў хаханні.

Іван Рудзько абмяляваны пісьменнікам сабрэўка Андрэя Сона, прафесар Казулін, калгасніца Зоя, Паўліна Сямёнаўна і жонка прафесара Казуліна Вера Васільяна. Што датычыць другіх герояў, то яны раслуцьваюцца схематычнымі, безжыццёвымі і адрозніваюцца паміж сабой бадай што толькі прозвішчамі, узростам ці займаемымі пасадамі. Пісьменнік не індывідуалізаваў іх, не надаў ім запамінальных характэрных рысаў. На нашу думку, гэта здарылася толькі таму, што пісьменнік знадта перанасіў сваю апавесць героямі, а таму і не знайшоў ні часу, ні фарбаў, ні месца, каб спыніцца на іх падрабязнай, заглянуць у іх унутраны свет, задумацца над іх індывідуальнай характэрныскай. Амаль у кожным раздзеле твора мы сустракаем новае прозвішча або імя. Іх набіраецца больш двух дзесяткаў. Але яны з'яўляюцца і знікаюць з памяці чытача амаль бясследна, бо адно толькі прозвішча без мастацкай характэрныскай, без пэўнай сюжэтна абумоўленай ролі запамінь вельмі цяжка. Вось бацька Зосі Аніс. Ён дапамагаў кабетам згра...

Але вост мы скончылі чытаць кнігу, пазнаёмліся з героямі апавесці і задумаемся, хто-ж з іх найбольш нам запамінаецца? Бясспрэчна, найбольш каларытна пададзены вобраз Андрэя Варшані. Ён увесь час знаходзіцца ў дэмані, мы запамінаем яго дапытлівы розум, смелую ініцыятыўнасць, сціпласць і разам з тым улюбленасць у сваіх сілах. Вобраз Андрэя намалюваны больш-менш усебакова — мы бачым яго і ў студэнцкай аўдыторыі, і ў рабоце над праектам, і на практычнай рабоце, у побыце і ў хаханні.

Іван Рудзько абмяляваны пісьменнікам сабрэўка Андрэя Сона, прафесар Казулін, калгасніца Зоя, Паўліна Сямёнаўна і жонка прафесара Казуліна Вера Васільяна. Што датычыць другіх герояў, то яны раслуцьваюцца схематычнымі, безжыццёвымі і адрозніваюцца паміж сабой бадай што толькі прозвішчамі, узростам ці займаемымі пасадамі. Пісьменнік не індывідуалізаваў іх, не надаў ім запамінальных характэрных рысаў. На нашу думку, гэта здарылася толькі таму, што пісьменнік знадта перанасіў сваю апавесць героямі, а таму і не знайшоў ні часу, ні фарбаў, ні месца, каб спыніцца на іх падрабязнай, заглянуць у іх унутраны свет, задумацца над іх індывідуальнай характэрныскай. Амаль у кожным раздзеле твора мы сустракаем новае прозвішча або імя. Іх набіраецца больш двух дзесяткаў. Але яны з'яўляюцца і знікаюць з памяці чытача амаль бясследна, бо адно толькі прозвішча без мастацкай характэрныскай, без пэўнай сюжэтна абумоўленай ролі запамінь вельмі цяжка. Вось бацька Зосі Аніс. Ён дапамагаў кабетам згра...

Мова герояў не індывідуалізаваная, яны гавораць амаль усе аднолькава, словамі аўтара, а не сваімі.

Аўтар стараўся хутчэй пераклаць падзеі, а не паказаць людзей, забуйніўшы, што галоўнае для мастацкага твора — стварэнне характэраў.

Ігнат Дуброўскі, які ў значнай меры авалоўваў майстэрствам мастацкага слова, траба звярнуць увагу на стварэнне поўнакроўных вобразаў савецкіх людзей, пераўтваральнікаў жыцця, больш глыбока і грунтоўна раскрываць іх унутраны свет, адмовіцца ад бесканфліктнасці ў паказе жыцця. І ад таго, наколькі паспяхова ён пераадолеў гэты недахоп, будзе залежаць далейшы рост яго пісьменніцкага майстэрства.

Каштоўная манаграфія

Шмат у нас газетных аб неабходнасці даследавання літаратурнай спадчыны беларускага народа, аб вывучэнні тых традыцый перадавых пісьменнікаў мінулага, якія пісьменнікі наступных пакаленняў уварвалі ў сябе, развілі і свайго дзейнасцю падрыхтавалі глебу для нараджэння савецкай беларускай літаратуры. Шмат гаворыцца, але робіцца ў гэтым напрамку пэкуль што вельмі мала.

Сярод маіх родных і знаёмых гэтыя вершы карысталіся вялікім поспехам.

Да гэтага часу няма сур'ёзных манаграфічных даследаванняў твораў XIX стагоддзя — ананімных паэм «Тарас на Парнасе» і «Энеіда навыварат», нямыя грунтоўныя манаграфіі аб такіх пісьменніках, як Ф. Багушэвіч, В. Дуцін-Марцінкевіч, А. Гурмыч, П. Бахрыма, Цыпка, М. Багдановіч і інш. Аўтыўныя матэрыялы, азвазаныя з творчай дзейнасцю гэтых і іншых літаратараў, яшчэ і цяпер поўнасцю не выяўлены і навукова не даследаваны.

Адзак аб творчасці гэтага папулярнага ў народзе паэта мы ведалі вельмі нямнога. Відомы былі некалькі вершаў Я. Лучыны і некалькі момантаў з яго біяграфіі. Такім чынам, творчае аблічча літаратара з дастатковай выразнасцю нельга было ўявіць, а значыць — мы не маглі выначыць сапраўднага месца і значэння Я. Лучыны ў талачасным літаратурным працэсе.

Але як падводзіцца да гэтай думкі чытач?

Зразумела, з якімі цяжкасцямі давалося сутыкнуцца С. Майхровічу, калі ён задумаў даследаваць жыццё і творчы шлях пісьменніка.

Ніколі
Не гасіце ля сосян касцёр.

Крытык выбраў адзіна правільны ў дадзеным выпадку шлях — ён заняўся аднаўленнем павых, дагэтуль неведомых твораў Я. Лучыны і матэрыялаў аб ім. Настойліва шукаў і да свае вынікі — у розных архівах і літаратурных крыніцах даследчык знайшоў цікавыя дакументы і творы паэта, які даюць больш-менш поўнае ўяўленне аб жыцці і мастацкай дзейнасці Лучыны. На падставе новых матэрыялаў і агульнавядомых С. Майхровіч і напісаў патрабную для чытача манаграфію пра аднаго з буйных пісьменнікаў.

Падыйдзеш уранку, дзе голле
Узняў над палінамі бор, —
Ні следу няма, ні вуголяна,
А ноччу палае касцёр.

Аўтар кнігі правільна рабіць, разглядаючы Янку Лучыну ва ўзаемазвязанай з канкрэтна-гістарычным сацыяльным ладам жыцця, які нарадзіў і фармаваў светлаглынд паэта. Брытны на фактах біяграфіі пісьменніка паказвае, што веданне Лучына — а малады год — жыцця простага люду належаць глыбокі адбітак на яго творчасць і вызначыла яе характар. Вытокі песні паэта — у гарапанішчэй долі працоўнага чалавека.

Рыбак бачыць гэты касцёр вост цяпер, у хвіліну свайго апавядання, сваімі вачыма бачыць. І надарожнікі бачаць.

Сам мастак з гонарам пісаў пра сваю творчасць у адным з радных вершаў: «Не я пішу — народ божа дзі мне ў песні лад прыгожы, бо на сэрцы маю пугі і з народам імі сукны».

Успамінае ў сваёй аўтабіяграфіі Я. Колас, — успам

